

I samarbete med länsrätten

Länsrätten i Stockholm gläntar på sina stängda dörrar för studenter

Den 14-16 december förra året höll studenter vid Juridicum rättegångsspel i länsrätten i Stockholms lokaler. Initiativtagare var doktoranden Michaela Ribbing, tidigare anställd vid länsrätten.

Det är inget nytt i sig att ett rättegångsspel hålls på grundkursen i förvaltningsrätt. Men det här var första gången som studenterna fick vara i länsrätten.

– Juridicums egen rättegångssal är konstruerad som en tingsrätt. Det är mycket lättare att göra studiebesök på en tingsrätt eftersom rättegångar i länsrätt ofta är stängda. Jag tyckte därför att det kunde fylla ett pedagogiskt syfte om studenterna fick hålla ett rättegångsspel i en riktig länsrätt, säger Michaela Ribbing.

Hon kontaktade doktoranden i allmän rättslära, Moa Kindström Dahlin, som också har jobbat på länsrätten. Tillsammans vände de sig till länsrättens lagman, Mari Andersson. Hon nappade direkt.

– Det talas en hel del om tingsrätten på juristutbildningen, men väldigt lite om vad vi sysslar med. Vi söker sommarnotarier och ny personal, så vi har ett stort intresse av att studenterna får upp ögonen för oss. Dessutom är det bra om samhället, och framför allt jurister, lär sig mer om oss, säger Mari Andersson.

För att visa på bredden i länsrätternas arbetsuppgifter fick studenterna jobba med två mycket olika mål. I det ena målet överklagade ett godstrafikbolag länsstyrelsens beslut att dra in bolagets trafikstillstånd på grund av underlåtelse att betala skatter och avgifter. I det andra målet skulle länsrätten ta ställning till en psykiskt sjuka persons överklagande av chefsöverläkarens beslut att ta in personen för sluten psykiatrisk tvångsvård.

Studenterna Dan Arvidsson, Claudia David Toronjo, Linnea Hedström och Negin Amirekhtiar deltog i rättegångsspelet.

Studenterna fick aktkappor med etiketter samt kallelser och delgivningskvitton från länsrätten, allt för att förstärka verklighetskänslan. Göran Källberg, överläkare inom allmän- och rättspsykiatri på Sätters sjukhus, bidrog till realismen i det ena målet genom att agera sakkunnig. Det var via hans juridikstuderande dotter som Moa Kindström Dahlin fick tips om honom.

Som sakkunnig är hans uppgift att ge rätten underlag att avgöra om den klagande lider av allvarlig psykiatrisk störning vilket är en förutsättning för att länsrätten ska besluta om psykiatrisk tvångsvård. Det är en utmaning att avgöra graden och arten av ett tillstånd och att förklara den medicinska utgångs-

punkten i begripliga termer för jurister tycker Göran Källberg.

– Fast det var samma ärende så spelades patienten väldigt olika i de olika grupperna. I en grupp var jag nära att gå emot chefsöverläkarens uppfattning om att patienten behöver fortsatt vård.

Efter rättegångsspelen presenterade länsrätten sin verksamhet för studenterna. Samtliga inblandade var nöjda med arrangemanget och hoppas att det kan bli en fortsättning på samarbetet. I januari i år höll även kursen i migrationsrätt rättegångsspel i länsrätten.

Den 15 februari i år lades länsrätterna på Gotland och i Stockholm samman till en gemensam domstol kallad förvaltningsrätten i Stockholm.

Specialkursinformation

Det årliga informationsmötet om specialkurser som ges läsåret 2010/2011 kommer att äga rum torsdagen den 18/3 klockan 12-13 i sal F 11. Ett antal kursföreläsare kommer att ge en kort presentation av sin resp. specialkurs. Välkomna!

På juridicum.su.se

- Wiweka Warnling Nerep i Riksrättsvetenskapens vetenskapliga råd
- Professorer kritiserar domar i skattemål
- Rättsvetare varnar för straffskärpingstendenser
- Köpta frilansjournalister bör kunna lagföras enligt professor
- Vårens seminarier i skattelagstiftningsprojektet
- Seminarium: Mönsterskydd och funktionalitet
- Arbetsgivarna är nöjda med landets juristutbildningar
- Rättvisa till salu? – debatt om korruption i Sverige
- Juridicum söker studievägledare
- Klimatmötet i Köpenhamn utvärderades på Juristernas hus
- Seminarium: Att samtala med EU-domstolen – om medlemsstaternas och arbetsmarknadsparternas möjligheter att kommunicera med EU-domstolen

MFS

Snart är det dags att söka MFS-stipendium. Håll utkik på webben.

Johnny Herre

I Juridicum nr 6, 2009 uppgavs att Johnny Herre skulle anställas som professor i civilrätt vid Juridiska fakulteten. Johnny Herre har dock av sagt sig professuren eftersom han har utnämnts till justitieråd i Högsta domstolen. Professuren är ännu otillsatt.

Remisskrivande – viktigt men tidsödande

Genom att vara en av universitetsvärldens flitigast anlidade remissinstanser bidrar Juridiska fakulteten, vid Stockholms universitet till hur svensk lagstiftning utformas. Men det tar tid att svara på remisser – tid som går ut över forskningen.

Innan riksdagen går till omröstning av ett förslag från regeringen har förslaget gått på remiss till myndigheter, organisationer och enskilda vilka bereds möjlighet att yttra sig i ärendet.

I Juridiska fakultetens fall finns sällan någon valmöjlighet; nästan alla remisser som skickas till fakulteten måste besvaras och inget arvode utgår till den som får ärendet på sitt bord. År 2009 kom cirka 70 remisser till Juridiska fakulteten, det är mer än en fördubbling jämfört med år 2007.

– Jag kan bara spekulera, men det beror troligen på att den sittande regeringen vill trycka igenom så många lagstiftningsärenden som möjligt innan mandatperioden är över, säger Emelie Nilsson som är chef på Juridiska fakultetskansliet.

De flesta remisser kommer först till Emelie

Nilssons kollega, Karin Fransson. Hon läser igenom sammanfattningen för att få en uppfattning om vilket ämnesområde frågan berör och lämnar förslag på lämpliga forskare till fakultetens dekanus, Said Mahmoudi. Det är han som fattar beslut om vem eller vilka som ska tillfrågas som remisskrivare.

– Ofta har redan departementet som skickat remissen en viss person i åtanke. De har bra koll på vår verksamhet eftersom våra forskare så ofta anlitas som utredare, säger Karin Fransson.

När forskaren är skrivit klart yttrandet korrekturläses det av personalen på Juridiska fakultetskansliet. Said Mahmoudi gör den slutliga genomläsningen och granskar det juridiska innehållet. Det är inte den enskilde forskaren som står bakom yttrandet utan fakultetsnämnden, men det är dekanus som på delegation skriver under fakultetsnämndens yttrande. Det är viktigt att hålla rågången mellan juridik och politik.

– Ibland kan man skönja att ett departement vill ha politisk tyngd åt ett lagförslag. Då svarar vi oftast som remissinstans att vi endast går in

på de juridiska frågorna, säger Emelie Nilsson.

En av fakultetens mest idoga remisskrivare är docent Ulrik von Essen eftersom den absoluta majoriteten av alla ärenden berör hans ämne, offentlig rätt. För närvarande jobbar han på en remiss om kameraövervakning.

– Det är en fråga som många har en uppfattning om. Men jag lägger inga personliga synpunkter på innehållet utan tittar på det utslutande från ett juridiskt perspektiv.

Ulrik von Essen förklarar att hans uppgift är att peka på ställen där lagförslaget krockar med annan lagstiftning eller där förslaget innehåller luckor. Det har hänt att han har avstyrkt ett förslag i sin helhet därför att det innehåller inkonsekvenser eller på grund av att begreppsanvändningen är juridiskt inkorrekt. För att undvika att så sker är det viktigt att jurister finns med redan på utredningsstadiet enligt Ulrik von Essen.

Per år skriver han cirka åtta remissyttranden. Det varierar oerhört hur mycket tid en remiss tar i anspråk; vissa remisser är en sladdrig sak på 20 sidor medan andra remisser kräver

att Ulrik von Essen närläser 400 sidor snårig juridisk prosa. Visst kan det vara kul att sätta sig in i ett nytt ämne eller få en djupare förståelse för ett område som man är intresserad av. Men i huvudsak tycker Ulrik von Essen att remissarbetet är en, visserligen viktig, men ganska tråkig uppgift.

– Det är bra att vi forskare kan bidra till en bättre slutprodukt, men det är resurskrävande för Juridicum. Det är många arbetstimmar som går åt till remissyttrandet, tid som annars hade ägnats åt forskning eller utveckling av undervisningen. Det här är en fråga som borde diskuteras ur ett anslagsperspektiv.

Han får medhåll från Emelie Nilsson.

– Det blir till en ond spiral när våra forskare inte får tid att forska. För departementen är det viktigt att vi ligger i forskningsfronten, annars får de inte den kvaliteten på remissyttrandena som de förväntar sig.

Forskare tonar ner ACTA-avtalet

Omstritt handelsavtal kommer inte medföra ändringar i svensk rätt enligt Johan Axhamn

Sedan 2008 pågår förhandlingar kring ett nytt plurilateralt avtal med syfte att skapa en gemensam standard kring beivrandet av immaterialrättsintrång.

Förhandlingarna om avtalet, som går under namnet ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) är stängda för allmänheten.

Doktoranden Johan Axhamn vid Juridicum, Stockholms universitet, har dock som anställd vid regeringskansliet fått direkt insyn i vad som försiggår bakom de lyckta dörrarna.

Johan Axhamns avhandlingsprojekt inom immaterialrätt handlar om digital upphovsrätt. Han har följt den internationella diskussionen kring dessa frågor under en lång tid och är bekant med andra länders lagstiftning på området. Det var mot den bakgrunden han anställdes som ämnessakkunnig vid justitiedepartementet. Under det svenska ordförandeskapet har han ansvarat för det kapitel i ACTA som handlar om upphovsrättsintrång på internet. Det svenska ordförandeskapet är visserligen avslutat, men Johan Axhamn har fått förlängt förordnande. Hans uppgift är att uttolka formuleringarna i de förslag som läggs av EU och de andra ACTA-parterna för att avgöra om de skulle medföra mer eller mindre regleringar på området än Sverige redan har. Uppdraget är tydligt:

– Jag ska se till att EU:s ståndpunkt inte innebär att unionen är beredd att gå med på något som Sverige inte kan acceptera. Den svenska ståndpunkten, som riksdagens näringsutskott har beslutat om, innebär att avtalet inte får medföra att vi måste ändra i svensk rätt eller i EU-lagstiftningen, säger Johan Axhamn.

Historiskt har många plurilaterala avtal på immaterialrättsområdet förhandlats inom ramen för FN-organet WIPO (World Intellectual Property Organization) där beslut normalt fattas med konsensus. På senare tid har det dock varit svårt att nå konsensus i det forumet. Några av de växande ekonomierna, däribland Brasilien och Indien, har inte velat gå vidare med ett starkt immaterialrättsligt skydd utan har istället propagerat för inskränkningar, bland annat tvångslicenser på patent (innebärande att någon annan än patentinnehavaren får rätt att mot icke marknadsbestämd ersättning utnyttja patentet, till exempel till förmån för fattiga människor i tredje världen). Andra länder, som istället vill gå vidare med beivrandet av immaterialrättsintrång, till exempel piratkopiering och varumärkesförfalskning, valde då att inleda egna förhandlingar om ACTA. Förhoppningen är att fler länder ska ansluta sig till ACTA senare.

Syftet, enligt Johan Axhamn, är att ACTA ska bygga på existerande internationella regler angående immateriella rättigheter, särskilt TRIPS-avtalet (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), ett handelsavtal kring immaterialrätt vilket måste ratificeras av det land som ansöker om medlemskap i Världshandelsorganisationen, WTO. ACTA är avsett att behandla ett antal frågor om säkerställande av skydd där de involverade parterna

anser att internationella standarder saknas eller behöver stärkas. Många ledare i tredje världen har hävdat att redan TRIPS-avtalet fått till följd att bland annat bromsmediciner mot AIDS/HIV endast funnits tillgängliga på marknadsmässiga villkor. Detta, ansåg de, har medfört att medicinerna inte fått tillräcklig spridning där sjukdomen är som mest utbredd. Därför drev man igenom Doha-deklarationen vilken medger undantag från patenträtten på mediciner i världens fattigaste länder av folkhälsoskäl. I dessa länder finns farhågor för att ett uppdaterat TRIPS, ett TRIPS-plus, kommer att försvaga Doha-deklarationen.

Emellertid har ACTA-parterna publicerat ett så kallat öppenhetsdokument i vilket man försäkrar att ACTA ska respektera Doha-deklarationen. Samtidigt är ACTA-parternas uppfattning att det krävs hårdare sanktioner mot patentintrång för att förhindra spridning av hälsofarliga piratkopior av mediciner och teknologi. Vidare menar man att utan en stark patenträtt finns inget incitament för den kommersiella sektorn att ta fram nya produkter till gagn för samhället.

ACTA har fått mycket kritik för dess brist på demokratisk insyn. Men att frihandelsavtal förhandlas under utrikessekretess är egentligen inget nytt, enligt Johan Axhamn.

– Förhandlingar om frihandelsavtal är normalt sett alltid slutna. Om det vore full transparens skulle parterna inte våga vara öppna mot varandra.

Sverige driver aktivt linjen att allmänheten ska få en större inblick i processen. Sverige anser att öppenhetsdokumentet, och det faktum att parterna inför varje förhandlingsrunda offentliggör dagordningen för mötet inte är tillräckligt. Från svenskt håll anser man att en konsoliderad text bör offentliggöras som innehåller förslag på avtalstext, men utan att det framgår vilken part som har lagt förslagen. På så vis skulle olika intressenter kunna lämna sina synpunkter på förslagen. Såväl inom EU-kretsen som ACTA-parterna är man dock splittrade i frågan.

– En del länder är oroliga för att det ska skapas en praxis där det konkreta innehållet i frihandelsavtal diskuteras öppet innan förhandlingarna är slutförda, förklarar Johan Axhamn.

I USA har ett 40-tal utvalda organisationer fått läsa vissa av förhandlingstexterna under övervakning och utan att få ta med sig dokumenten hem. Detta är den sedvanliga ordningen då USA deltar i förhandlingar kring handelsavtal. Men det har knorrats bland de andra parterna.

– Många tycker att det blir en obalans när vissa amerikanska intressenter får se sådant som andra länders intressenter inte har tillgång till, säger Johan Axhamn.

Att det har stormat så kring ACTA tror Johan Axhamn kan förklaras med att frågan berör allmänheten i större utsträckning än handelsavtal vanligtvis gör. EU-kommissionens talesman i handelsfrågor, Peter Power, har i ett uttalande

Johan Axhamn menar att ACTA-avtalet inte alls är så hemligt som många i debatten vill påskina.

betygat att ACTA riktar sig mot kriminalitet i stor skala och inte mot enskilda konsumenter.

Men hans uttalande har inte satt stopp för ryktesspridningen. Enligt ett dokument som ska ha läckt ut från förhandlingsbordet föreslår USA att internetleverantörer ska få ett större ansvar för sina kunders förehavanden på nätet. Förslaget har tolkats som att man kommer kräva ett mer aktivt deltagande i jakten på fildelare från internetleverantörerna. Vidare väcker dokumentet farhågor för att fildelare ska kunna stängas av från internet. Johan Axhamn kan varken bekräfta eller dementera uppgifterna.

– Så mycket kan jag säga att Sverige har haft samma ståndpunkt redan innan förhandlingarna påbörjades. Och det är att det inte ska ställas krav på avstängning från internet. Vi är medvetna om att vissa av ACTA-parterna har sådana bestämmelser i sin nationella lagstiftning.

I april i år, när parterna möts i Nya Zeeland, har de lovat att lätta på förlåten. Där ska det ges tillfälle för en offentlig utfrågning. Exakt hur

den ska gå till vet inte Johan Axhamn; några texter kommer förmodligen inte att presenteras publikt, men allmänheten ska få en möjlighet att uttrycka sina åsikter om det som är känt.

I maj i år avslutar Johan Axhamn sin tjänst vid regeringskansliet och återgår till avhandlingsprojektet. Han tycker att det har varit en lärorik tid.

– Som rättsvetare letar man efter en enhetlighet i texten och då kan man ibland förundras över att lagstiftaren inte har insett att texten innehåller motsättningar. Men nu när jag har fått se hur förhandlingarna går till har jag fått en ödmjukare inställning till uppgiften att skapa koherens. De flesta bestämmelser är resultat av kompromisser och uppjukningar.